

R

REPORTATGE

BENEFICIS DE LA TERÀPIA AMB ANIMALS

Gossos i autisme

Estudí científic realitzat per la doctora en Psicologia Alejandra Barbado, amb el suport de l'Associació Catalana de Zooteràpia, sobre els beneficis de les teràpies amb animals amb persones amb Trastorn de l'Espectre Autista (TEA), demostra que, efectivament, aquest tipus de teràpies aporten beneficis i millores als seus participants. En concret, l'estudi "Eficàcia de la teràpia assistida amb animals en persones amb discapacitat: Anàlisi dels fluxos comunicatius entre la persona amb TEA i el gos de teràpia" va confirmar que es produeix una comunicació efectiva entre les persones amb TEA i els gossos de teràpia, sent aquests últims una gran eina per fer de mediador en la comunicació entre persones amb TEA i les del seu entorn. Entre altres, es va comprovar com els participants van ampliar la seva comunicació gestual i van disminuir o desaparèixer les ecolàlies (repetició de l'última paraula), així com les estereotípies (gestos repetitius).

UNA GRAN TERÀPIA

A la fundació Prodis ofereixen teràpia amb gossos tant en el seu centre de dia com a les llars dels usuaris per aportar-los un valor afegit i millorar la qualitat de vida dels participants. CEDIDA PER PRODIS

Donar-li menjar, posar-li la quantitat justa de beguda, treure'l a passejar, rentar-lo o raspallar-li les dents. Tenir cura d'un animal de companyia és una tasca que implica dedicació, temps, energia i responsabilitat. Però també és una acció que recompensa. Això, ho saben molt bé els pacients i els professionals de diferents centres que participen en programes del que s'anomena Teràpia Assistida amb Animals, una activitat on es tracta de seleccionar, entrenar i certificar animals que serveixen de suport en tractaments i teràpies per a pacients de totes les edats amb malalties que els afecten en el pla social, emocional i cognitiu. Unes teràpies diferents i

Mercè Folch

LES TERÀPIES AMB ANIMALS APORTEN MOLTS BENEFICIS, COM LA MILLORA DE L'EMPATIA O LA MOTRICITAT

PER ACONSEGUIR FER UNA BONA TERÀPIA ÉS ESSENCIAL, PRIMER DE TOT, DETERMINAR ELS OBJECTIUS DE TREBALL

molt especials que, sens dubte, aporten un valor afegit.

Però, per obtenir aquest valor afegit i aconseguir bons resultats, el primer que cal fer és determinar els objectius de cada cas. No és el mateix tractar gent gran que persones amb discapacitat intel·lectual o víctimes de violència de gènere. "El més important a l'hora de realitzar una teràpia és determinar l'objectiu de treball. Un cop tenim clar què és el que volem treballar, dissenyem la teràpia amb els nostres animals", explica Ana Guimil, responsable de l'Associació Catalana de Zooteràpia. D'aquesta manera és com s'arriben a obtenir els beneficis de les teràpies amb animals, unes teràpies que "són una manera meravellosa de treballar uns objectius de forma lúdica. Els usuaris no tenen la sensació de re-

alitzar una sessió sinó de gaudir del moment amb uns amics de quatre potes que es fan estimar molt", destaca Guimil. El mateix destaca Montse García, psicòloga de la residència Triginta, de Mútua Terrassa: "Als nostres residents, els resulta molt atractiu dur a terme el programa rehabilitador amb un gos, els agrada. És una teràpia multisensorial que alhora aporta l'afecte d'un altre ésser viu, i això comporta que no els faci mandra".

Beneficis

Però, quins són aquests beneficis? Tot i que depèn de cada cas i del que s'hagi de tractar, les teràpies amb animals aporten un seguit de beneficis genèrics que serveixen als pacients que hi participen. Així, en treballar amb un gos (parlem de gossos perquè són els animals més

usats en aquest tipus de teràpies tot i que se'n poden usar altres com els conills, els cavalls, les tortugues o fins i tot alguns insectes), el que s'aconsegueix és millorar l'empatia, l'autoestima, la seguretat en un mateix, la socialització, les relacions interpersonals, les habilitats motrius i socials, l'estimulació multisensorial o alguns aspectes fisiològics.

Això sí, al final depèn de la casuística de cada grup de treball i de les necessitats que presenti. Per exemple, a la residència Josep Mas i Dalmau de la Fundació Vallparadís de Mútua Terrassa, realitzen dos tipus de programes per a persones amb discapacitat intel·lectual, tal com ens explica una de les dues psicòlogues de l'equip, Juliàna Reyes. "Primer hi ha un grup que par-

REPORTATGE

ticipa en el programa estimulatiu i que obté resultats a nivell de rigidesa i espasticitat, ja que es potencia el moviment actiu i voluntari. No obstant això, les persones que participen en el programa relacionat obtenen beneficis comunicatius i d'interacció. En aquest cas, les activitats que es realitzen tenen l'objectiu d'augmentar el grau d'interacció amb els estímuls de l'entorn, amb el guia, amb el gos i també amb els companys de teràpia, alhora que es potencien diferents capacitats cognitives."

Per la seva banda, a la llar residència Triginta Salut Mental, també de la Fundació Vallparadis de Mútua Terrassa, hi viuen trenta persones, a la majoria de les quals, se'ls ha diagnosticat esquizofrènia. Totes elles ja fa dotze anys que vi-

MONTSE GARCÍA: "EL FET DE TENIR UNA RESPONSABILITAT, D'HAVER DE TENIR CURA D'UN ÉSSER VIU, ELS FA SENTIR ÚTILS"

uen amb la Bruna, una golden retriever cedida per la Fundació Affinity, que a més de ser una bona companyia és una gran eina perquè els residents aprenguin a fer-se càrrec d'un ésser viu i a estimar-lo. "Molts dels pacients que tenim aquí mai s'han fet càrrec de ningú i el rol que han tingut sempre ha estat el de ser cuidats. Per tant, el fet de tenir una responsabilitat, d'haver de tenir cura d'un ésser viu, els fa sentir útils i, per tant, millora la seva autoestima, la seva seguretat i les seves relacions", explica la psicòloga Montse García. Però els beneficis van molt més enllà. Els residents han de treballar els aspectes de la cura general de l'animal (higiene), d'atenció bàsica de la vida diària (com és l'alimentació i la hidratació), així com l'ensinistrament i l'obediència. Practicant tot això, milloren la comunicació i la relació amb els altres, ja que, per exemple, quan treuen a passejar la Bruna pels voltants de la residència els veïns s'aturen i els pregun-

ten per la gossa. A més, els ajuda en l'àmbit emocional. "Són persones amb unes emocions molt planes. Però en canvi veus que molts residents acaricien la Bruna, li fan petons i, en general, demostren que els importa", explica la Montse. Altres beneficis són la millora a nivell cognitiu i la satisfacció que aporta veure com es dona una ordre i es compleix, així com el fet d'aportar percepció de llar a la residència.

Casuístiques ben diverses

A l'Associació Catalana de Zooteràpia els grups amb els quals treballen són molt més diversos. Ana Guimil, fundadora de l'ACZ, explica que les teràpies que desenvolupen van dirigides a institucions de persones amb necessitats especials, geriàtriques, escoles d'educació especial, centres de salut mental, associacions de TEA, víctimes de violència de gènere o particulars amb fobies. Per tant, els objectius i els beneficis que es persegueixen varien. "Els objectius de treball són diferents en cada cas (...) Hi ha tants objectius com persones", remarca Guimil.

A Prodis, la introducció de les teràpies amb animals va venir de la mà de Laura Valle i Alcía García, les professionals d'SmilingDog -una entitat sense ànim de lucre que treballa de manera completament altruista-, que ofereixen els seus serveis a les persones adultes amb paràlisi cerebral i/o discapacitat intel·lectual que formen part de Prodis. Àngels Carreras i Marc Labòria, els professionals de Prodis que s'encarreguen de gestionar i supervisar aquestes teràpies, afirmen que es tracta d'un "molt bon recurs terapèutic per a les persones que atenem, així com per a molts altres col·lectius, gràcies als beneficis que aporta. És una font generadora de somriures", destaquen. A més, també subratllen que "per realitzar la teràpia assistida amb animals (TAA) considerem imprescindible comptar amb un equip interdisciplinari format per especialistes de la selecció, cura i control de l'animal així com amb professionals especialitzats en la problemàtica i

atenció dels usuaris als quals va dirigida la teràpia". En aquest cas, compten amb l'equip extern de professionals d'SmilingDog, que desenvolupen les teràpies a diversos centres, entre ells Prodis, amb dues gosses: la Zoe, una golden retriever d'uns 7 anys, i la Dana, una llebrer retriever de 4 anys. A més, compten amb una tercera gossa d'acompanyament, la Mía, que és la qui s'apropa als usuaris i permet tenir connectat tot el col·lectiu quan es treballa amb les altres dues. L'objectiu primordial és despertar les emocions dels participants. I, a partir d'aquí, actuar segons les necessitats individuals de cada usuari i de cada col·lectiu.

Finalment, Fupar compta amb els professionals de T.I.C. Teràpies per dur a terme sessions destina-

AZAHARA PUERTAS: "ÉS UN EXCEL·LENT VINCLE PER MILLORAR LA QUALITAT DE VIDA I PER MOBILITZAR LES EMOCIONS"

des a persones amb diversitat funcional, prioritàriament intel·lectual i del desenvolupament. Aquesta iniciativa, tal com explica la coordinadora de projectes socioeducatius i innovació social de la fundació, Azahara Puertas, va néixer fa aproximadament uns quatre anys gràcies a la proposta de T.I.C. Teràpies i a la seva sensibilitat. "Ens van oferir un període de prova completament gratuït que va finalitzar amb gran èxit i va permetre consolidar un equip d'agility." Aquestes teràpies, que es desenvolupen a les instal·lacions del Casal de la Gent Gran de Can Roca, representen "l'eix central a partir del qual la persona pot exercir una ciutadania activa, incorporant-se a la vida activa sociocultural i comunitària d'una manera satisfactòria".

Tot plegat conforma un "excel·lent vincle per assolir una millora de la qualitat de vida, en tant que promou un nou estil relacional i sobretot la mobilització d'emocions", destaca l'Azahara. //

Diferents tipus d'animals per a diferents teràpies

La zooteràpia, o teràpia assistida amb animals, té la missió d'aprofitar els avantatges que aporten les mascotes per tractar diversos col·lectius de persones com la gent gran, amb discapacitat intel·lectual o víctimes de violència de gènere. Tot i que els tipus d'animals a utilitzar depenen de l'aplicació específica, els més comuns són els cavalls, els dofins, els gats i els gossos.

AMB GOSSOS És la més coneguda i utilitzada, ja que aporten molts beneficis tant físics com psicològics a les persones destinatàries.

AMB CAVALLS Des de l'antiguitat s'ha utilitzat el cavall per ajudar a millorar la mobilitat de persones amb discapacitat física, ja que s'obtenen resultats molt positius. Existeixen actualment dues classes de teràpies en les quals el cavall és el protagonista: la hipoteràpia i l'equinoteràpia. Amb la primera es tracten problemes físics i amb la segona, els problemes mentals.

AMB DOFINS És considerada com un conjunt de mètodes aquàtics que ajuden en una rehabilitació física i emocional, impartits pel terapeuta,

encarregat de motivar i desenvolupar la teràpia, on el dofí juga un paper fonamental en el procés. Podria entendre's com una forma de teràpia que no té com a finalitat prevenir o guarir malalties, sinó rehabilitar i estimular persones amb problemes tant físics com psicològics.

AMB GATS Els gats també s'usen per a aquestes teràpies assistides, ja que ensenyen a estar relaxats. A més, el seu ronc fomenta les emocions positives i els seus petits senyals d'afecte són molt ben rebuts pels seus amos.

REPORTATGE

ELS PROFESSIONALS

Jaume Oriola. T.I.C. Teràpies

Fa gairebé cinc anys que el Jaume Oriola fa teràpies amb animals, tot i que fa molts anys que és educador caní. Ara treballa a T.I.C. Teràpies, una entitat que ofereix serveis, entre altres, a la fundació Fupar, amb la qual el Jaume fa anys que està relacionat. Gràcies a les teràpies amb animals que ofereix, dirigides a persones amb trastorns de conducta, discapacitat o víctimes de violència de gènere, les persones que atenen "milloren l'estat emocional, físic, la relació amb altres persones, les habilitats socials, etcètera", remarca el Jaume, qui afegeix que "per sort, aquestes teràpies estan cada cop més estudiades científicament i els seus beneficis, reconeguts". I és que per a ell es tracta d'una "molt bona manera d'ajudar diferents col·lectius i per mostrar que el gos no és només un animal de companyia sinó que també pot donar un servei a la societat. Em fa sentir útil".

Montse García. Residència Triginta.

Montse García és una de les psicòlogues de la llar residència Salut Mental Triginta de la Fundació Vallparadis de Mútua Terrassa. Aquí viuen trenta persones, la majoria de les quals estan diagnosticades d'esquizofrènia. I amb elles, des de fa 12 anys, també hi viu la Bruna, una golden retriever a qui han après a cuidar i estimar. "La Bruna fa que la residència sigui més com una llar. Arribes a treballar i la primera que et saluda és ella. És part de la nostra dinàmica i una manera molt diferent, més lúdica, de fer la feina", remarca la Montse. Ella, igual que els professionals de Triginta Salut Mental, opina que les teràpies amb animals "són molt beneficioses, sobretot quan es tracta de persones que estan en una institució, on el treball es pot fer més feixuc". A més, en destaca els múltiples beneficis.

Ana Guimil. ACZ

Ana Guimil va fundar l'any 2009, junt amb Ave Torras, l'Associació Catalana de Zooteràpia, un projecte que es dirigeix a diferents col·lectius: gent gran, discapacitats intel·lectuals, nens amb autisme, víctimes de violència de gènere i nens amb la síndrome de Prader Willi. Aquí no només tenen gossos, sinó que també treballen amb conills, tortugues i insectes pal. Per a l'Ana, la zooteràpia "és una manera alternativa i meravellosa de treballar". "Em fa feliç veure persones que milloren, que es creen vincles molt forts entre els animals i les persones. Durant les sessions surt el millor de cadascú i he après que amb amor i paciència s'arriba molt més lluny. Aquesta és la lliçó més important que m'han fet aprendre." L'Ana porta treballant en aquest món des del 2004, quan va realitzar una formació en ensinistrament de gossos de servei.

Juliana Reyes. Residència Josep Mas i Dalmau

Juliana Reyes és una de les dues psicòlogues que integren l'equip de teràpies amb animals de la Residència Josep Mas i Dalmau de la Fundació Vallparadis de Mútua Terrassa, on viuen persones amb un alt grau de discapacitat intel·lectual. Dolor, Vero i Joy són els tres gossos que també integren l'equip, una eina molt bona per aconseguir promoure una millora social, cognitiva i psicològica dels pacients, així com la generalització a la vida quotidiana de les millores obtingudes. La teràpia es du a terme tant pels voltants de la residència com a l'interior, on compten amb un gimnàs i una sala multisensorial. Per a la Juliana, es tracta d'unes teràpies molt bones que, a nivell personal, li suposen "una gran satisfacció i que aporten moments molt gratificants junt amb les persones que hi participen. A més, també signifiquen un repte, ja que són teràpies innovadores".

SmilingDog - Prodis

Fa dos anys que Laura Valle i Alicia García van crear SmilingDog, una entitat sense ànim de lucre que es dedica a les teràpies assistides amb gossos amb persones discapacitades i centres de la tercera edat, tot i que ara volen ampliar-ho també a integració social i escoles ordinàries. Actualment ja compten amb un equip de cinc persones i dues gosses, la Zoe i la Dana, més una altra, la Mia, que fa acompanyament. Per a Laura i Alicia, aquest tipus de teràpies comporten "mil avantatges, des de l'inicial que és despertar emocions fins a la millora de la motricitat, l'autoestima, la confiança en un mateix i amb els altres, el respecte al torn o l'equilibri, entre altres". A més, en destaquen "el vincle que es crea entre usuari i animal" i afirmen que en l'àmbit personal els "dóna la vida".

/ 1 /

Una bona estona

Els usuaris de Fupar s'ho passen d'allò més bé amb les sessions.

/ 2 /

Millorant

La teràpia amb gossos desperta grans emocions als usuaris.

/ 3 /

Valor afegit

La Joy aporta qualitat de vida als residents de Mas i Dalmau.

/ 4 /

Fent una llar

A la residència +, la Bruna ja és una més de la família.

